

עם הקובץ

"... דאמר ר' אבהו אמר רב הונא אמר רב: מאי דכתיב: 'כי רבים חללים הפילה'— זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה; 'ועצומים כל הרוגיה'— זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה". (סוטה כב, א)

תלמידי החכמים, מאז ומעולם נתונים במלחמה נפשית, לחוצים בין שתי האזהרות ששתיחן חמורות, בחשש שמא לא הגיעו להוראה בענין הנתון, ובפחד של אי-הוראה כשהגיעו לדרגה של הוראה.

והרי יש והשאלות אינן פשוטות, והן דורשות ידיעה רבה וכושר עיון רב, ויכולת הכרעה בענינים שהם תלויים בשערה. ועל פי רוב יש נטיה להמנע מלפסוק, שמא ח"ו תארע תקלה ולא יקלעו לנקודת האמת, כי מיהו אשר יוכל להתברך בלבבו לאמור הגעתי עד תכלית מיצוי דבר ה'— זו הלכה. אך מאידך, לא תמיד קיימים, גדולי תורה, המוכנים להכנס בעובי הבעיות ולהתוות הדרך, כשהם ספונים בד' אמותיהם, ובוחרים להשתעשע בפלפולי דאורייתא; ומוכרח הרב בקהלתו להשתדל עד כמה שידו מגעת, ובהתייעצות עם חברים, המוכנים לתת שכם, להתייגע ולעמול עד שיגיע לפסק ההלכה.

זאת, ועוד— בעוד הדורות הקודמים היו משופעים במורי הוראה, דיינים מומחים שאליהם היו מפנים שאלותיהם. וזהו שהוליד את ספרי השו"תים בכל ענפי התורה. עד שלא היתה כמעט שאלה שלא נידונה בעשרות ספרי פסקי הלכה, כיום מתעוררות שאלות, מתוך שינוי מוחלט של אורח החיים, התפתחות הרפואה והמדע הטכנולוגי שאין להם אב ודוגמא בספרות השו"תים הקיימת, ויש צורך להתעמק בנבכי התלמוד, הראשונים והפוסקים, ומאמץ עיוני רב בכדי למצוא התשובה הנכונה, ולהיות בטוחים שהיתה סיעתא דשמיא לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא.

ועם כל הקושי בהסקת המסקנא, הרי השאלות, שאלות חיים הם, ושבהתעלמות מהם, תפתרנה מאליהן במציאות, וזה יהי פתרון מפוקפק שלא מתוך התייחסות להלכה בנידון זה; וכן יתכן שמתוך התרשלות והתרפות ממתן פסק הלכה יקופחו חיים רבים, בעוד שהיה ניתן למצוא להם דרך הצלה תואמת את דרכה של תורה.

*

אחת מסוג הבעיות הללו, היא זו שעמדה לפני הרבנות הראשית לישראל, ושפסק ההלכה והדיון באשר לפסק זה מוקדש חלק מהקובץ שלפנינו, הלא זה — שאלת השתלת הלב מן האדם לאדם. עומדת כאן, מצד אחד, השאלה של פקוח-נפש של אדם, חולה לב אנוש, המתחנן לרפואה. אולם הדרך היחידה שיכולה להצילו, היא ע"י שימוש בלבו של אדם אחר, אשר באסון שקרהו, אין בידינו למצוא לו מזור. לפני הרופא מוטל האחד, אשר ברגעיו האחרונים פורש למיתה, והשני אשר ירוש לחיים דוקא במיתתו של האחר. ההרגשה הקשה של אדם, שבמקרה הצלחה, ידע שחיוו ניתנו לו במתנה ע"י "נדבת לבו" — פשוטה כמשמעה של האחר, היא בעיה מוסרית קשה. אבל חזקה היא התביעה, מהרופא המנתח, ומבעל ההלכה, אשר יורה הוראה שאין דרך לנטות בזה ימין ושמאל, מאחר שאין כאן מוצא אחר, לבצע את הפעולה הנדרשת, בהרגשת מלוא האחריות שהטילה התורה עלינו בצו "וחי בהם". **פיקוח נפש מצד אחד וחשש קיפוח נפש מאידך, הקיים עוד שיקול חמור מזה?**

הרבנות הראשית, הוציאה פסק ההלכה, מתוך רטט וחרדה, מתוך אימה ויראה, אך גם מתוך ידיעה, שמוטלת עליה החובה לענות תשובה נחרצת לכאן או לכאן, ושרק ע"י מתן הדרכה הלכותית נאותה, יש להניח, כי תשמרנה ההוראות, ולא יבואו ח"ו לידי הצלת האחד ע"י שפיכות דמים של השני.

וידוע ידוע, שרבים מגדולי ההוראה יקבלו הפסק בהיסוס, כשהם עצמם נרתעים מלקחות חלק בדיונים, אך חזקה עליהם הרגשת האחריות, שאי אפשר להשאיר לדברים להפטר מאליהם, ונכנסו לעובי הקורה, כדרישת התורה האומרת "לא תעמוד על דם רעך".

*

גם בשטח ההדרכה הציבורית עומדת הרבנות כיום במערכה קשה. קיימת סכנה של חדירת הרפורמה, אשר אחרי שעשתה שמות ביהדות ארצות הברית ושאר ארצות הגולה, בריבוי נישואי תערובת, שבאה מתוך זלזול בתורה ומצוות, ובטיפוח אורח חיים זר לרוח ישראל, מנסה לתקוע יתד כאן בארץ, במדינת ישראל.

אם עד עכשו היה לנו מאבק בפריקת עול מכוון ומודע, של אי קיום מצוות מתוך כפירה והתנכרות לקדשי ישראל, זו שכיום הזה הביאה הציבור בארץ לסף משבר, שמביא רבים להרהורי תשובה וחרטה על כל אשר עוללו לעם ישראל, קיימת היום סכנה, של הקמת קהילות רפורמיות שבראשם "רבייסי" מנוערים מתורה וידיעת יהדות, שסיגלו לעצמם, סמלים חיזוניים משל היהדות, ומבלי לקבל עול קיום תורה ומצוות בפועל, מזייפים את ערכי האמת של תורת ה' ומפטמים את צאן מרעיתם בתורות שוא ותעתועים. אחת התופעות הבולטות היא

אילוץ המדינה להכיר בגיוריהם, שאינם אלא טקס ריק שדבר אין לו עם גירות אמת, כאילו אכן נכנסו הללו ע"י טקס זה לחיק היהדות. ולצערנו גם מוסדות השיפוט החילוני אשר במדינה מסייעים להם יחד עם כל כלי התקשורת, אשר חברו יחדו לחבל בקדושת היחס של כנסת ישראל.

תפלתנו לבורא עולם, אלקי ישראל, כי יסייענו וידריכנו בעצה טובה למצוא את השפה המתאימה שתשכנע את הציבור ורבי המדינה להכיר במות אשר בסיר הזה, ולהסתייג בעוד מועד מלהטוטי הזייפנים הללו של תורתנו הק' אשר שמרה עלינו במשך כל שנות הגלות עד בואנו היום.

*

רוח רעננה חדשה נושבת במערכות הרבנות בארץ, הישיבות התיכוניות אשר קנו להם מקום נכבד בחינוך הדור הצעיר לתורה ולתעודה, הניבו פרי בדמות ישיבות גבוהות, אשר בחלקן משלבות עם לימוד התורה בעמקות ויסודיות גם את השירות הצבאי, ובחלקן מקדישות עצמן כליל ללימוד התורה, גמרא ראשונים ואחרונים ופוסקים כמקובל מדור דור: ועתה כבר הוציאו הללו פרי הילולים, אברכים יראי שמים ובעלי ידיעות הגונות בתורה, שהולכים וממלאים תפקידים חשובים כרמי"ם, דיינים, ובעיקר — רבנים. מורי הוראה במקומות היישוב החדשים הפרושים על פני כל הארץ מצפון לדרום, ומים עד לירדן, והללו עושים מלאכתם בכובד ראש ובאמונה, מעורים בציבור, יודעים כאביו, וצועדים יחד אתו, להורות הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון. רבות עשו אלה בשנה זאת, שנת השמיטה, לנהל העדה בהתאם להלכה, ובחיפוש דרכי הידור לקיים המצוה כתיקונה, יברך ה' חילם ופועלם ירצה. מהם גם מופיעים במאמרי הלכה בקובץ זה. וגם על זאת יברכו.

ובזה נצא מציבור הלומדים והמעיינים בברכת חג הגאולה, כשר ושמת.

ה ע ו ר ד

בפרוס הפסח, תשמ"א, פעה"ק ירושת"ו